

Марія Дунай

*Науковий керівник – канд. іст. наук, доц. Рудько С. О.,
Національний університет “Острозька академія”*

ДЕЗІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ЄС ТА МАЙБУТНЄ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

У статті охарактеризовано дезинтеграційні процеси у Європейському Союзі. Описано виклики, що постали перед державами членами, які впливають на майбутнє інтеграційного утворення.

This article gives the overview of integration and disintegration processes in the European Union. Also it describes the challenges faced by member-states that affect the future of the integration organization.

В статье дана характеристика интеграционным и дезинтеграционным процессам в Европейском Союзе. Описаны вызовы, стоящие перед государствами-участниками, которые влияют на будущее интеграционного образования.

Європейський союз сьогодні переживає не найкращі часи. Низка проблем політичного, економічного та ідеологічного характеру ставлять під сумнів успішний розвиток глобалізаційних процесів на європейському просторі. Сьогодні “двигун” ЄС у складі Франції, Німеччини, Великобританії та Італії здається вже не в змозі тягти вантаж інтеграції 27 членів.

Якщо звернутися до витоків інтеграції у Європі, то вона мала на меті перед усім налагодження економічної ситуації у повоєнній Європі, консолідацію зусиль у напрямі формування системи безпеки на континенті, на протипагу Сполученим Штатам Америки. Проте, сьогодні ситуація в світі та Європі кардинально змінилася. Із закінченням Холодної війни та розпадом Радянського Союзу біполярна модель міжнародних відносин перестала існувати і саме Європейський Союз отримав шанс на здобуття статусу одного із центрів світової економіки та політики.

Проте, інтеграція є відкритим і, мабуть, повільно протікаючим процесом. Досвід показує, що при значних розбіжностях в інтересе-

© Марія Дунай, 2013

сах, країни-члени ЄС дуже неохоче йдуть на компроміси. З іншого боку, інтеграція набула характеру об'єктивного процесу, що стало несподіванкою для багатьох спостерігачів [1].

Сьогодні, в світовому масштабі, поширення набувають дезінтеграційні процеси, не оминули вони і Європу. В даному регіоні це виявляється у зростанні масштабів відцентрових тенденцій. Слово “дезінтеграція” виникло від з'єднання префікса “дез” (лат. de), що означає відсутність, скасування, усунення чогось або зворотний, протилежний напрямку процесу, і слова “інтеграція”, яке, в свою чергу, походить від лат. “integer”, тобто “цілий”, або англ. “to integrate” – об'єднувати, “integration” – об'єднуватися. В основі процесів дезінтеграції та інтеграції лежать відповідно відцентрові (centrifugal) і доцентрові (centripetal) тенденції [3].

Аби проаналізувати стан та перспективи євроінтеграції, необхідно визначити, про “сильний” чи “слабкий” союз йде мова. Під сильним федеральним союзом розуміється політичне утворення з центральним урядом, здатним примусити учасників виконувати прийняті зобов'язання. У “слабкому” союзі співвідношення сил зміщене до його засновників, які визначають ключові рішення і контролюють формальні і неформальні аспекти процесу інтеграції [2]. Очевидно, що формально, на задекларованому рівні ЄС є “сильним” союзом, проте важелі впливу у всіх держав – різні, що ставить під сумнів дане судження. Проте, багато дослідників вважають, що Європейський Союз показує унікальний приклад успішного розвитку інтеграції, без сильного центрального управління [4].

Механізм досягнення консенсусу зрівнює статуси і повноваження всіх держав Союзу. Однак, на практиці Німеччина і Франція традиційно визначають інтеграцію, домінують в даному процесі. Самі формалізовані інституції, покликані сприяти досягненню консенсусу при прийнятті рішень в ЄС, не в змозі виконати покладених на них повноважень: будь-яка країна може застосувати право вето. До того ж, чим важчі питання, які потребують рішення на користь поглиблення інтеграції, тим складніше досягнути компромісу.

Теоретично, можна спрогнозувати такий розвиток подій, за яким в короткостроковій перспективі країни зможуть домовлятися тільки з приводу вузького кола питань. Саме тому, на кожному новому етапі європейської інтеграції спостерігачі оцінюють її подальші перспективи все більш скептично [6]. Все ж, основним методом досягнення взаємної довіри в Євросоюзі є опора на механізми вироблення консенсусу [5].

В Європі, яка зазвичай асоціюється з процесом інтеграції, відбуваються резонансні події. Дедалі частіше перемогу на виборах у європейських державах здобувають політичні партії націоналістичного спрямування. Відображенням цієї націоналістичної тенденції в Європі є поживлення сепаратистських рухів. Наприклад, після виборів 2011 року більшість місць в парламенті Шотландії зайняла Шотландська національна партія, що відстоює ідеї незалежності. Згодом, уряд заявив про рішення винести питання про незалежність Сполученого Королівства на референдум 2014 року. Проблеми між фламандцями і валлонами у Бельгії наводять на думку, про можливий розділ Бельгії в майбутньому.

Всі вже змирилися з твердженнями про те, що у Європи немає своєї зовнішньої політики. Досить багато зауважень скеровані на адресу віце-президента Єврокомісії і Верховного представника ЄС із зовнішньої політики та політики безпеки Кетрін Ештон, якій доручили “вести корабель без визначеного курсу, вітрил, та й, мабуть, без корпусу. Тобто дещо, на чому плисти можна”. Всі держави знають, що у справах зовнішньої політики з великими європейськими партнерами питання слід вирішувати без посередництва ЄС, одночасно підтримуючи тактовні відносини з малими і середніми учасниками, та прислухаючись до європейських інститутів лише в тих рідкісних випадках, коли Єврокомісія ще в силах повпливати.

Не зважаючи на всі за і проти, інтеграція в Західній Європі продовжується. Варто зазначити, що вона так і залишається унікальним, виключно західно-центрально-європейським феноменом. В інших регіонах нічого подібного не відбувається, хоча інтеграційні тенденції притаманні не лише європейському континентові [2].

Отже, ЄС сьогодні знаходиться у важкому стані економічної, політичної та ідеологічної кризи, в багатьох державах-членах набувають поширення сепаратистські рухи. Низка науковців ставлять під сумнів здатність Союзу діяти одностайно і злагоджено, та прогнозують даному інтеграційному об'єднанню складний період переформатування і адаптації до нових викликів сьогодення.

Список використаних джерел та літератури:

1. Базелер У., Сабов З., Хайнрих Й., Кох В. Основы экономической теории: принципы, проблемы, политика. Германский опыт и российский путь [Текст] / У.Базелер. – СПб. : Издательство “Питер”, 2000. – 304д – (Серия “Базовый курс”), 2000.
2. Бусыгина И. Асимметричная интеграция в евросоюзе [Текст] / И. Бусыгина // Международные процессы. – 2012. – № 2 (29). – С. 10-12.

3. Цивилизационная структура современного мира: в 3 т. Т. 3. Цивилизации Востока в условиях глобализации; Кн. 1. Мусульманско-африканская и индийско-южноазиатская цивилизации [Текст] / Ю. Н. Пахомов, Ю. В. Павленко, Д. О. Варнавский, Л. С. Васильев, Н. И. Вергелес ; Ин-т мировой экономики и междунар. отношений НАН Украины. – К. : Наук. думка, 2008. –544 с.

4. Smith, Michael E. Toward a theory of EU foreign policy making: multi-level governance, domestic politics, and national adaptation to Europe's common foreign and security policy [Text] / E. Michael, Smith // Journal of European Public Policy 2004. №11 (4). P. 740–758; C. Bretherton, J. Vogler. The European Union as a Global Actor. London: Routledge, 1999.

5. Policy-Making in the European Union. Vol. 4th [Text] // Helen Wallace, and William Wallace (eds). Oxford: Oxford University Press. 2000.

6. Peterson John, Michael Smith. The EU as a Global Actor [Text]/ J. Peterson // The European Union: How Does it Work? / Edited by E. Bomberg and A. Stubb. Oxford: Oxford University Press, 2003.